55 *Lit*

d wſzego złego, W

wſzelkie

ánie

grzech

s Pan

niem. ſkrzydeł twoich

Mod

E. ktorego O

oim roz

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam du-
plex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis ter-
minatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissim
esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte im-
perare victum tenuem ab initio quartanæ, sed si secundo modo, valde melius
sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum te-
nuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quar-
tana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1. epid. com. 3. t. 4. quod si
quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditũ reliquisse, quar-
tanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2. aph. 25. æstiuas quartanas bre
B ues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat
in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in
morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalẽ,
sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto
tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nõ loquitur de huiusmo-
di quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod
subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita
vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse
vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrẽ dicatur potius, si nos
propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum
accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,
C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indica
tionem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus ratio-
nem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a prin-
cipio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio
plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi,
qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum
præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventri-
culus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus
rationem instituere prout tẽpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus
clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet
Auicen. in quartan ... Vbi enim curans medicus co-
D gnouerit multas la ... vndique debeant, antequam
morbum adaugea ... que præscribatur, quo maiori
ex parte deuictas ... assequetur; postea vero vsque
ad consistentiã m ... t viros in illud vsq; tempus fe-
rendo oneri suffic ... lutum quæsitũ, mox (cũ paucis
Chyrurgicum fo ... aceuticum ventum est in quo
primum multis c ... ous probatum fuit, quartanam
a principio lenite ... pit 1. ad Glauc. & male agere
medicos illos rec ... ibus insequentes, contra Gal.
mentem

tanarios alendos esse vberius; Mercurialis ad hanc diuersitatem tollendam du-
plex scribit esse quartanæ principium, aliud breue, quod primis paroxismis ter-
minatur, aliud, quod concluditur terminis cruditatis, & coctionis, & longissimu
esse solet addens Auicennam, si primo modo accipiatur principium, recte im-
perare victum tenuem ab initio quartanæ, sed si secundo modo, valde melius
sentire Gal. & alios, dum in hoc principio dicunt minime expedire victum te-
nuem; veruntamen huic responso acquiescere minime possum, quoniam quar-
tana febris legitime, & exquisita longissima esse solet 1. epid. com. 3. t. 4. quod si
quis dixerit Hipp. in lib. de carnibus ad finem memoriæ traditu reliquisse, quar-
tanam febrem duabus hebdomadis iudicari, & 2. aph. 25. æstiuas quartanas bre-
B ues nuncupare, concedam & ego quamlibenter, sed cum rarissime hoc eueniat
in ea, de qua sermo, & vnicuique vel ruditur in arte versato abunde constet in
morbo, qui cito sua tempora permeat, nulla ratione conuenire victum liberalē,
sed omnino parcum, nunquam putauerim ad hoc ipsum solum in eo præcepto
tradendo respexisse Auiccenam. Accedit, quod Auic. nō loquitur de huiusmo-
di quartanis quę paucis terminantur paroxismis, vt clare ex eo colligitur, quod
subiungit, post tres septimanas pleniori cibo nutriendos esse quartanarios, ita
vt expresse velit in quartana de qua sermo, a principio tenui omnino victu esse
vtendum, non pleno, & copioso, vt habet Gal. Quamobrē dicatur potius, si nos
propriam rationem, & indicationes spectemus, quæ a temporibus morborum
accipiuntur, ita esse agendum, vt consulit Gal. ipse, verum si ad aliquod aliud,
C quod coniunctum sit, respiciamus, quodque propriam quandam habeat indica
tionem, quæ priorem ex morbo desumptam obscuret, profecto debemus ratio-
nem, si non vndique aliqua saltem ex parte immutare; fere enim semper a prin-
cipio quartanæ, veluti cuiuscunque affectus melancholici prima vocata regio
plurimis scatere solet crudioribus excrementis ex mala concoctione ventriculi,
qui in illis frigidus est; vnde inter initia cogi videtur medicus tenuem victum
præscribere, vt interim coquantur, ac debellentur cruditates, a quibus ventri-
culus leuatus rectius proprio fungitur offitio, qua re præstita, possumus victus
rationem instituere prout tēpus, & natura morbi postulare videtur. Ex quibus
clare cernitur, quomodo victus ratio, & plena, vt ait Galen. & tenuis, vt habet
Auicen. in quartana ab initio administrari possit. Vbi enim curans medicus co-
D gnouerit multas latitare cruditates, quæ absumi vndique debeant, antequam
morbum adaugeant, tunc ab eo cibus tenuis eo vsque præscribatur, quo maiori
ex parte deuictas a calore, & consumptas ieiunio assequetur; postea vero vsque
ad consistentiā morbi pleniorem cibū imperet, vt viros in illud vsq; tempus fe-
rendo oneri sufficere valeant. Post huiusmodi solutum quæsitū, mox (cū paucis
Chyrurgicum fontem absoluerimus) ad Pharmaceuticum ventum est in quo
primum multis cum rationibus, tum auctoritatibus probatum fuit, quartanam
a principio leniter esse tractandam, vt Gal. præcipit 1. ad Glauc. & male agere
medicos illos recentiores, qui nonnullas è veteribus insequentes, contra Gal.

mentem

NOWY DAR
DUCHA
PRZENAYSWIĘTSZEGO,
SERCE JEZUSOWE,

Sercá potrzebnym ofiárowáne
W PONIEDZIAŁEK SWIĄTECZNY,
W Dźień Solemney Bráctwá tegoż Naysłodszego SERCA
z Kośćioła Nayświętszey MARYI P. Wniebowźięćia Fárnego Archipresbyterálnego Krákow: *in Circulo*, do Kośćiołá WW. Pánien teyże Naysw: MATKI Náwiedzenia, ná Biskupiu, Introdukcyi. Roku P. 1718. dniá 6. Czerwcá, pod czás ránieyszego Nabożeństwá, w pomienionym Kośćiele Archipresbyterálnym, Kazániem

REPREZENTOWANE.

A potym
WIELMOZNEMU PANSTWU,

W. I. M. P. IANOWI
Z KOWNAT
KOMECKIEMU,

Burgrábiemu, y Regentowi Grodzkiemu Krákowskiemu.

W. I. M. P. ANNIE
Z KRASZKOWIC
KOMECKIEY,

Burgrábiny, y Regentowy Grodzkiey Krákowskiey,
PANSTWU y DOBRODZIEYSTWU
DEDYKOWANE,

Przez X. MARCELLA DZIEWULSKIEGO, S. T. L. Kustosza ná ten czás Lubelskiego, Káznodźieie Ordynáryusza Krákow: Fránćiszkáná.

Z pozwoleniem Zwierzchnośći Duchowney, tákże Przełożonych Zákonnych, do Druku podáne. Roku 1720.

W KRAKOWIE, w Drukárni Fránćiszká Cezárego, J. K. M. y J. O. J. M. X. Biskupá Krákowskiego, Xiążęćiá Siewierskiego, Ordynáryinego Typográfá.

Ná Stárożytne Herbowne Wielmożnych JCHMCIOW Dobrodźieyſtwá KLEYNOTY.

I.

WteyPODKOWIE żelázo Polskę czyni złotą,
Krzyż znák Wiáry, *Kruk* mowcá, *Pierśćień* ślubny z cnotą.
SLEPOWRON Herb názwány, lecz oká Orlego:
Do przysługi Oyczyźnie, braćby przykład z niego.

II.

Z dawná w KRASZKOWSKICH NAŁĘCZ, BOG náwiązał śiła
Ozdob, ktorymi Polská dość ſię zbogáćiłá.
Herb Oyczyźnie ná głowę bolesną wiązánie:
A Herbownych zasługá, zá podporę ſtánie.

III.

Ian z językiem, *Ian* z piorem przy prawdźie ſtawáią.
Obá w ſwoich funkcyách godnie poczynáią
IAN KOMECKI obudwu raczy nášládowáć:
Siła mow y piſm iego, złotemby notowáć.

IV.

Anná łáskę wyraża w ſwym godnym Imieniu,
Y *Mátke* urodźiłá ludzkiemu zbáwieniu.
Anná KRASZKOWSKA z *Ianem*, godna Regentowa:
Mátká z Corka u *Syná*, niech ich w łáſce chowa.

WIELMOZNE MOSCIE PANSTWO Y DOBRODZIEYSTWO.

SMiele, *bo wielkie* SERCE IEZVSOWE *máiac, dwiemá w iednym ćiele Duszom, w nierozdźielney iedności sercá oboygu Páńskim Osobom, tenże nowy Dar* DVCHA *Przenayświętszego zá prezent ofiáruię:* Wielmożne Mośćie Dobrodźieystwo. *Ypewnie że nie ládá honor niegodnemu imienia prace moiey memoryałowi czynię,* SERCV IEZVSOWEMV *nie ládá mieysce dáię: gdy go ná godne ręce W. M. M. Páństwá składam: pod zacnymi ich Imionámi świátu przed oczy podáię:*

Niech czyta y uznáie káżdy áfekt tego,
Co mu dał z śiebie Serce y śiebie sámego.

Zacne Imię KOMECKICH: *złotopłynnym pisáćby go piorem, wysokim wspominááćby go konceptem,* cum laudibus *wielkie tego Prześwietnego Domu wyliczááćby* Lumina: BOGV *y Oyczyźnie zásłużone* subjecta, pro Aris & focis *głowa y ręka prácuiace Osoby*: Quorum facta manent, operosaq; gloria rerum: *heroiczne w nieśmiertelney pámięći wiekuia dźiełá: ná ktorych wysłáwienie nie śmie odważyć się pioro, gdy głowá nie po temu:* Derogat enim gloriæ, qui satis laudare non potest. *Większego nad honory* WOYCIECHA KOMECKIEGO, *Twoiego* Wielmożny Dobrodźieiu *Oycá, á kto* condignè *wychwali? w ktorym co cnotá, to Pánegiryk; co tálent, to wspániáły tytuł; co zasługá, to wysoki honor; y wszytká iego ozdobá* gloria hæc, *z doczesnych prerogátyw nie potrzebowałá okrásy*: sat enim gloriosus, quòd fuit virtuosus. *Znał to w nim láśnie Oświecony* XIĄZĄT WISNIOWIECKICH *Dom, miánowićie* DYMITR *Hetman W. K.* dexteritatis *iego* æstimator: *nie dármo go do zgonu żyćia swego z Marszałkowskiey Dworu swoiego nie spuśćił funkcyi:* in quo sibi benè complacuit. MELCHIORA KOMECKIEGO *Dźiádá twoiego, nie tylko* cæteris meliora, *ále też* optima quæque *kto godnie wyráźi?* Principi placuisse non postrema laus est: IERZEMV LVBOMIRSKIEMV Marszałkowi W. K. *owemu Polskiemu Scypionowi* à corde *Faworyt.* IANA KOME-

CKIEGO Twoiego Prádźiádá kto wysławi gratiam? Laudet hunc, quem laudant omnes. SEBASTYANA KOMECKIEGO, Krákowskiego, Kuiáwskiego, Płockiego Kánoniká, Sendomirskiego Proboszczá, kto w iednym peryodźie nieokryślone wyráźi qualitates? z ktorych się Naiáśnieyszemu WŁADYSŁAWA IV. IANA KAZIMIERZA, MICHAŁA, IANA III. upodobał Máiestatowi, w Poselskich y inszych publicznych y prywatnych przysłużył się funkcyách: wysoki w tálentách, uniżony w pokorze: zá Kijowską IANOWI Wielkiemu podźiękował infułę, woląc ią do śmierći záslugowáć, niżeli odbieráć; iedenaśćie rázy ná Trybunał Deputat, nie tyśiąc zárobił pochwał: nunquàm parcus, pro bono publico, laboris, ná rożnych Kommissyách omne laudabile gessit, nihil vituperabile cõmisit. Ianowi WIELOPOLSKIEMU Kánclerzowi W.K. ninieyszego I.W. I.M.P. Woiewody Sierádzk: Oycu, serdeczny przyiaćiel: wszytkim miły: procz zazdrosnych. Alexándrá ze wszech miar Wielkiego; Stánisłáwá w ktorym nie ládá stánęła sławá, tych trzech rodzonych Stryiow twoich kto okryśli laudabilia? Non viribus meis munera conveniunt. Coż rzekę o dáney od BOGA zá godnośćią Oycu Twoiemu łásce, to iest ANNIE IORDANOWNIE STOIOWSKIEY, Mátce Twoiey: z ktorey urodzeniem y cnotą krew twoiá ozdobna, z co nayprzednieyszemi w Koronie ztyka się Domami, Senatorskimi y inszymi zdobi się prerogátywámi: Perpetuos meruit Domus ista honores. Co rzekę o Przezacnym ORŁOWSKICH Babki Twoiey, y CHWALIBOGOW drugiey Babki Pisárzowney Ziemskiey Krákowskiey Imieniu? Multa Domuûm virtus animo, multus recursat gentis honos. Co rzekę o Prześwietnym HARBICKICH Stryienki twoiey, Cześnikowney Łęczyckiey láśtrzębcu: ktorego Gniazdo Purpura Senatorská, Fioletem Biskupim, Káwálerskim zászczytem ozdobne: Maximus ille armîs, maximus ille Togâ. Co o Herbownym WERESZCZYNSKICH drugiey Stryienki Twoiey Kleynoćie: wysokie w Duchownym y świeckim Stanie zdobiącym preeminencye? Idąc per longam wielkich Antenatow y Kolligátow twoich seriem: Optimos virorũ plus adorare, quã prædicare licebit: WIELOPOLSKICH, Korytowskich, Trzebuchowskich, Márchockich, Miedzychowskich, Petrykowskich, Kárwickich, Wiktorow, Kleczeńskich, Wielowieyskich, Duninow, Gurskich, Popławskich, Piegłowskich, Szczepánowskich, Strusow, Krzeszow, Chomentowskich, Chrzastowskich, Rupniowskich, Troiánowskich, Borowskich, Anquiczow, Wielogłowskich, Rarowskich, Bileńskich, Milkowskich, Trębeckich, Kálinowskich, y inszych známienitych Domow ná iedney kárćie godnie wyliczyć niepodobna: Non ego sum satis ad tantæ præconia laudis. Máiąc avitæ gloriæ honores w iedney Osobie twoiey zkompendyowáne: rzec mogę o Tobie, co Cicero o Plátonie: Tu mihi pro omnibus unus. Zebym wrodzoney Twoiey nie obráźił modestyi; wysokich tálentow, nie tylko pochwały, ále też kochánia godnych, iák iásnego słońcá

ná niebie

ná niebie indigitare *nie chcę*: unũ pro cũctis fama loquatur opus: *co się w nayświeższey* longè latèq; *rozpościera pámięci*: *Poselska twoiá ná Seym przeszły funkcya*, auro cedroq; notanda dexteritas: *żeś ták godnie* ad obsequia *Woiewodztwu y Rzeczypospolitey stánał, iák ná dobrego należáło Posłá; tákeś dobrze mowił, iák ná życzliwego Oyczyźnie Syná, y owszem iák ná kocháiącego iey Oycá przystało*: qui te auscultabant, in tua centenas aptabant præconia voces. *Dał ći* BOG *ten Páński geniusz, że przezacnych Przodkow Twoich nie tylko náśladowáć w cnoćie, ale też y zdobić raczysz*: Quàm tibi majores, tàm tu decus ipse futuris. Ad maxima natus, *im dłużey postępuiesz w zasługách, tym wyżey postapisz w honorze*: *że sprawdźi* Propertius: sæpè venit magno fænore tardus honor. *Godnie wspomnieć nie umiem, zámilczeć nie mogę*: magna Avitæ Domus Decora: W.I.M.X. SEBASTYANA KOMECKIEGO Kánoniká Gnieźnieńskiego, Káncłerzá Kuiawskiego, *Xćiá S. P. Kardynałá Rádźieiowskiego Krucyferá, záwsze Chwałę Boską, powagę Kośćiołá, dobro pospolite, Imię Domu, w pámięći y w sercu noszącego Práłatá*; W. I.M.P. FRANCISZKA KOMECKIEGO, Podstolego Inowłockiego, Sędźiego Grodzkiego Kowálskiego, omni exceptione majorem, *Stryiecznych Bráći twoich*: quorum gloriæ invideri potest, derogari non potest: *świadcza to o iednym Trybunálskiey y insze* subsellia, *o drugim mile wspomináia świątobliwie osadzone, szczęśliwie pogodzone strony*: Gloria fusa probi, quam nec ventura silebunt lustra, nec ignota rapiet sub nube vetustas. I.W.I.M. P.STANISŁAWA CHWALIBOGA Kásztelaná Sądeckiego, *á przedtym Podstolego Krákowskiego*, Káźimierzá *Burgrábię Krákowskiego*, Iáná *Łowczego Wołyńskiego*, Stepháná *Komorniká Proszowskiego*, CHWALIBOGOW *Bráći Twoich Ciotecznych, z osobliwymby wymienić należáło Pánegirykiem*: Clara Domus satis hæc nobilitate sua est. *Nie godźi mi się przepomnieć* I.M.P. STANISŁAWA KOMECKIEGO *Rodzonego twego*: Frater enim & caro tua: *niepoślednie* qualitates *iego* stant pro gloria gentis: *y ztąd pochwały godny*: *że nie tylko Osobę twoię kocháć, ále też tálentá twoie należyćie szácowáć umie, sam nie podłego szácunku godźien*: *nie z tániey sławy Stánisław*: Claris Nomen virtutibus æquãs. *Nie wspominam* singulare Generosi sangvinis Tui libamen *Bogu ná chwałę oddánego drugiego Rodzonego*: Gloriam cœlestem, terrenam qui spreverit, habebit.

Zacne Imię KRASZKOWSKICH: *Kráśomowne ustá opowiedźieć, okrászone konceptámi Oratorskiemi pioro, okryślić go należyćie nie zdoła. Od poczatku Krolestwá Polskiego maiaca oryginał, ná cnoćie Szláchetney zásádzona, ná dźiłách heroicznych ufundowána, w wysoka z wielkimi Domámi Kolligácya rozrośniona Prozápia: ták wiele zásłużonych ná osobliwy Pánegiryk komputuie subiektow, iák wiele utálentowánych ná Chwałę* BOGV, *ná podporę Oyczyźnie, ná ozdobę Familii wydáie Osob. Z ktorych nie poślední* S. P. MIKOŁAY KRASZKOWSKI, *Twoy* Wielmożna Dobrodźiyko

 brodźiyko

brodźiyko *Rodźic*: *wołał ná wyſokie ſtołki* BOGV *y ludźiom zárabiać niżeli konkurrowáć*; *doſyć godny*: *że dobru poſpolitemu wſzytkich, y pártykulárnemu wielu był wygodny*: *imieniem y rzecza* Mikołay: *ſam Koronie Polſkiey zá złoty dar ſtánał, gdy przećiwko niey życzliwym popiſał ſię afektem.* *Kwitnacy záwſze* SOBIEKVRSKICH PORAY, *o to ſię ſtárdiac, żeby w Polſcce było iáko w Ráiu*: *wonna z niego* CHLEBOWSKICH ROZA *niepłonnymi Oyczyznę paſaca nádźieiámi, wydáłá ná świát Herbowna* BIELSKIEY *Prábabki twoiey* WIERVSZOWĘ, *ktorey ozdobá y cnotá nigdy ſię nie záwieruſzy*: od IANA KRASZKOWSKIEGO *Syna iey, á twego Dźiádá gruntownie utwierdzona*: *w* Másłomieckich, Wálichnowskich, Gizyckich *wielkim Imieniu, (z ktorym teyże Prábabki Twoiey Sioſtry kontráktem małżeńſkim zkolligowáne) chwalebnie rozkrzewiona. Stárożytna* DORVCHOWSKICH *Babki Twoiey* NIESOBIA: *nie ſobie lecz Oyczyźnie urodzonych ozdobá, miánowićie w godnym Koronnym* Referendarzu, Scholáſtyku *Poznańſkim Prádźiádu Twoim, y inſzych do tych czas rożnymi utálentowánych godnośćiámi. Bitna y świetna* SZYSZKOWSKICH OSTOIA, *przed ktora ſię nigdy nieprzyiaćiel, nie zoſtoiał*: *w* S. P. MARCINIE SZYSZKOWSKIM Biskupie Krákowskim, *Arcybractwá y Káplice Męki* IEZVSOWEY *przy náſzym Kośćiele Fundatorze, y w wielu Senatorách, Dygnitarzách ſwoy roſpoſtárſzy ſplendor, Prześwietnemu Domowi Twoiemu dodáłá iáſnośći*: z Szyſzkowskiey *bowiem Ciotki czyli Sioſtry pomienionego Infułatá zrodzona* SIECKA, *Mátká byłá* Doruchowskiey *Babki Twoiey, y inſzych dźieśiaći Corek*: *ktore przez święta Małżeńſtwá ligę z* Czarneckimi, Zdrowskimi, Tymienieckiemi, Brzechwámi, Buynowskimi, Rychłowskimi *(z ktorych Twoy Cioteczny Wuy* W. I. M. P. Sędźia Grodzki Piotrkowski) z Grodźickiemi, Borzewskiemi, Skrzypinskiemi, Duninami Głuſzenskimi *Dom ten złaczyły. Do ich ſplendoru ſtárożytny* OZAROWSKICH *należy* RAWICZ: *Brát twoy Cioteczny* W. I. M. P. Stolnik Krákowski. *Y ſamym tytułem ozdobny* POBOG ZAPOLSKICH *drugiey Babki Twoiey, zá Polſkę, fortunę y zdrowie dáiacych zaſzczyt, y tá oſobliwa pobożność*: *że iák piſze* Okolski: *żadna w ich Domu nie poſtałá Herezya. Pará Szlachetna teyże Babki Twoiey*, Káſztelan y Podkomorzy Wieluński, ZAPOLSCY: *zá Polſka mowili, czynili, łożyli. Sioſtrá ich druga* PSTROKONSKA I. W. I. M. P. Káſztelaná Rospirskiego *Mátká, nie ládá Domowi Ozdobę, Koronie poćiechę urodźiłá*; *ktorego to* Káſztelaná *Sioſtrá byłá zá* CINSKIM *Podkomorzym Sierádzkim* I. W. I. M. P. Łowczego Koronnego *Oycem. Prześwietny* SIEMONSKICH *Mátki Twoiey Dom*: *nie ládá z dawnośći Narodu Polskiego ſplendecá, urodzeniem y cnota przybrány Gmách, w ktorym ſię fortuná y ſławá dośyć roſpoſtarłá.* I. W. I. M. X. FRANCISZEK KRASZKOWSKI Suffragan y Officyał Gnieźnieński, Opat Witowski, Káliski, Łęczycki *Proboſzcz &c. Stryi Twoy Rodzony*: *w ktorym z wielkimi tálentámi wielkie*

cnoty

cnoty zwiazáne, z powaga modeſtya złaczona,; wielka to ArcyKathedrze Ozdobá, okráſáy podporá Archidyecezyi, pomocy pocìecha laśnie Oświecone-mu Xćiu PRYMASOWI, *nádźieiá pomyślnośći dálſych Koronie Polſkiey. Nie wſpominam* IANA, BALTAZARA, CHRYZOSTOMA *Stryiow także Twoich, ktorzy Marſowi y* IEZVSOWI *ſłużac, zá mur Oyczyźnie ſwoie Szláchetne poświęćili pierśi.* I. M.P. Ian KRASZKOWSKI *Rodzony twoy, pewnie że ná okráſę Domu urodzony.* I. M. Pánná Tereſá KRASZKO-WSKA, *Twoia nie tylko po krwi, ále też po godnych pochwały przymiotách y cnotách rodzona Sioſtrá.* Iedenże z Kráſzkowskimi Ráczyńskich *Dom, wyſoka* Walewskich, Konopnickich, Madáleńskich, Stáwskich, Piotrowskich, Wiśniowskich, Trepkow, Koſeckich, Pękosłáwskich, Mieſzkowskich, Kuchárskich, Siemieńskich, Pogowskich, Lugowskich, Mſtowskich, Gębartow, *y innych przezacnych Domow Kolligácya, do tegoż należy ſplendoru. w ktorymeś Wielmożna Dobrodźiyko żywym, wrodzoney Domowi Twemu cnoty ſtánęłá Obrázem: ktorego mi unizona twoia ryſowáć nie pozwala pokorá, y ten święty umysł: że wolisz bydź chwalebna, nizeli chwalona.* BOG *dobry, dobroć z dobroćia złaczył:* Ianá *dał łáſce (iák ſię imię* Anny *tłumaczy) y łáſkę* Ianowi, *tę wdźięczna iego godney głowie koronę. Doſyć że w was oboygu* Wielmożne Dobrodźieyſtwo *známienita źiemſkich świátel ſtánęłá koniunkcya, y oraz ná Szláchetne oſoby należace zeſtyſię* qualitates. *Pokazuie to żywy Rodźićielſkich wáſych cnot konterfekt* I. M. Pan FRANCISZEK KOMECKI, *waſz nie tylko kochány, ále też y kochaiacy Iedynak, w náśládowániu tego, co tylko w was pięknego, dobrego, godnego widźi, nieodrodny Syn, y z tyśiacá pewnie że ieden táki:* Laudata virtus creſcat. *Ia z uniżonośćia moia, nie ſwoy ále* DVCHA Przenayśw: Dar, *w ták Prześwietny Dom waſz nioſac, mam ſobie zá ſczęśćie: że ten wielki Kleynot nie w ládá oddáię ręce. Herbowny* KOMECKICH Slepowron, *ſtruśiego ná nieprzyiaćielſkie żelázo żoładká, orlego ná dobro poſpolite oká, obrotnego ná obronę Oyczyzny ięzyka,* Kruk *w łábędźim ſczerośći kándorze: á czy nie piękna? że Polſkiemu świátu poniesie* SERCE IEZVSOWE; *wſák mu to nie nowiná* Eliaſzom *y innym ſługom Boſkim dodawáć żywnośći. Sliczny* KRASZKOWSKICH Nałęcz: *ná ktorym wiele nie tylko widzenia, ále też podźiwienia godnych rzeczy, nie złotem y iedwabiem, ále ſámymi fortunámi y honorámi wſechmocna ręká wyháftowálá; toć zá bogáte* SERCV IEZVSOWEMV *ſtánie záwinięćie. Iedno Oboygá* W. MM. Pánſtwá *ſerce, iedność kochaiacemu* SERCV *delicya:* Similis ſimili gaudet. SERCE IEZVSOWE *ſercu* W. MM. Pánſtwá *naywiękſe pieśćidło.*

Niech będźie y żywotem, zdrowiem, poćiechámi,
Skárbem, Sławą, Koroną y pomyślnośćiámi.

Niech Was Wielmożne Dobrodźieystwo *y cáły Prześwietny* Dom *wáß*, BOG *ſerdecznie ukocha, ſkutecznie ubłogoſłáwi, docześnie iáko naybogáćiey, y wiecznie iáko naylepiey niech uzłoći: nie moim niegodnym, lecz naygodnieyßym* IEZVSOWYM *życzę* SERCEM.

Wielmożnego mego MOSCIEGO PANSTWA y DOBRODZIEYSTWA

Niegodny lecz życzliwy
Sługá
y
Bogomodlcá.

X. M. D. F. K.

Sic dilexit: ut daret: *Joan.* 3.
Cor novum. *Ezech.* 36.

IVż też Krákowie: pięknieyszego Miłośći Oycowskiey znáku, bogátszego hoynośći Páńskiey prezentu, kosztownieyszego Wszechmocnośći, mądrośći, dobroći Boskiey mieć nie możesz zábytku, nád ten dar: ktory dźiś z Ręki DVCHA Przenayświętszego odbierasz, *Donum Spiritus S.* odbierasz SERCE IEZVSOWE, *inenarrabile munus*: Osobliwy tegoż DVCHA Przenayświętszego Koncept: *Concepit de Spiritu Sancto*: misterną Rąk iego sztukę: *Opus electum.* Niech się iáko chcą wspániáłe wielkich ludźi dźiełá, ichże popisuią imieniem: Arystoteles pisał, Tullius mowił, Cicero powiedźiał, Phidyász rznał, Apelles málował, Politechnus budował, Hermogenes murował, Robertus ćiesał, Bonicius kował, Kálixenus odlewał, Filonides fárbował: *clarum ab auctore Opus.* SERCE IEZVSOWE Wielkiego rzemieślniká dźieło, kunszt DVCHA Przenayśw: z bogátey Máteryi, bo ze krwie Niepokaláney Nayświętszey MATKI, misterstwem Mądrośći uformowáne: *Opus Excelsi.* Co ktoś o Rzymie powiedźiał: że cokolwiek w cáłym świećie osobliwego było, to się w iednym Rzymie, zá dyspozycyą nátury, zá stárániem dobrych Pánow zmieśćiło: *Natura hic posuit, quidquid in Orbe fuit.* Co w usteczkách dźiećinnych *S. Ambrożego*; w rączce *S. Piotrá Nolasco*, nierozumne pszczołki swoy słodki złożyły zbior: to w SERCV IEZVSOWYM TROYCA Przenayświętsza wszytkie łáski, wszytkie Niebieskie specyáły kollokowáłá: ták twierdźi nász *S. Bonáwenturá.* Wielki Dobrodźiey nie szczyptą, nie garśćią udźiela: ále pieniądze y z szkátułą, skárby y ze skárbcem, zbożá y z gumnámi, owoce y z drzewámi, Máiętnośći, y sam z sobą dáie: *Nil negat & se vel non poscentibus offert.* DVCH Przenayświęt: O wielki Dobrodźiey! *Dat omnibus affluenter*:

Act. 2.
Mart. L. 2.
Eccl. 14.
Eccli. 45.
Claud. 1.
Eutrop.
Jac. 1.

wszytkie nam kleynoty, splendory, delicye, dáie dźiś y z SER-
Rom. 8. CEM IEZVSOWYM: *Omnia cum illo.* Zwyczáynie kiedy
sczodrego przyiaćielá wyráźić chcemy; tedy mowiemy:
Dałby z śiebie y serce. Szczodry Gość, *gratus hospes*; nie
tylko życzliwy przyiaćiel, *qui dilexit nos*, ále też serdecznie
2. Cor. 1. kocháiacy Oćiec *Pater Misericordiarum*; otoż nam dáie y SER-
ex Job. 7. CE: *apponit cor suum.* Powiedźiał P. IEZVS w Ewángelij: *Gdźie*
Matt. 6. *skárb twoy, tám y serce twoie.* Zdrożeliśmy iákoś u P. IEZV-
1. Cor. 6. SA; *Empti pretio magno*: zá skarb nas szácuie, kiedy SERCE
Leont. Au- swoie do nas ápplikuie, *apponit Cor suum.* Piśe *Beyerlinck*, iá-
ctin. ex ko *Tankredus* Xiażę Sálernitáński, zdybáwszy Corkę swoię *Zy-*
Boccal. *gismundę* z *Gwiskárdem*; kazał go wźiać, zábić, y serce z nie-
Hist. Gall. go wyiawszy, ná złotey Tacy *Zygismundźie* posłał. *Salianus*
Narb. wielki we Fráncyi Pan, postrzegszy: że Zona iego z Kábellá-
An. 1207. nem, godnym co prawdá, Szláchćicęm: oczymá y sercem kor-
respondnuie; w kąt zwabiwszy Kabelláná zábił, serce z niego
dobywszy zgotował, záprawił, y żonę nim niewiádoma u-
część ował. Co ći uczynili z gniewu y zápálczywośći; to Bo-
ska Opátrzność wyrabia z miłośći: że nam wszytkiego P. IE-
S. Theres. ZVSA iuż dáwszy *Totum in usus nostros*: ieszcze nas SERCEM
Iego dáruie, częstuie: *Sic cibat amor suos.* Tegoć nam tego
nie dostawáło: tego dawno, ná dawno, ná teraz, y ná záwsze
potrzebá było, żeby się SERCE IEZVSOWE do nas zbliżyło.
Psal. 39 Iużći też źle bárdzo koło nas było: *Circumdederunt nos*
Psal. 78. *mala*; co żywo lekce nas ważyło: *Facti sumus opprobrium vi-*
cinis nostris; że nam ná SERCV IEZVSOWYM schodźiło.
AA. Niewesoła, nieszczęśliwym potępieńcom służąca pio-
snká, krotkim á węzłowátym niezmierne kłopoty zámykáia-
Berchor. ca słowkiem *Væ*! Biádá. *Væ nomen comminatorium, & nomen*
maledictorium: *væ miseriæ, væ culpæ, væ pænæ.* Mowi Syrá-
cides *Eccli.* 2. *Væ duplici corde*! Biádá dwusercemu! Y to no-
wália? Powiáda *S. Antoni Pádewski*: że człowiek o dwu sercách:
Labbat. in *monstrum extravagans & peregrinum*; *natura enim permittens*
loc. Com. *monstrositatem in alijs membris, in corde nunquam admittit.* Iest
de am. to Cudak nie tuteczny, gdźieś ná kráiu świátá bywáły; nátu-
prox. rá bowiem w innych członkách bywá z przydatkiem, w sercu
nigdy. Bywáia o sześći pálcách u rak ábo nog ludźie; rodza
Ann. 1499. się czásem o dwu głowách (iák y tu w Polszcze było) o czterech
rękách, o czterech ábo ośmi nogách poczwáry; o dwu sercách
Plin. L. 11. nigdy ich nie było. Sámym to tylko Páphlágońskim kuro-
C. 37. pátwom pospolity przymiot; ludźiom, chybáby Poëtowie ko-
mu przyználi: ktorym nie nowiná dwugłowych Iánuszow,
storęcznych

ſtoręcznych Bryáreuſzow, ſtoocznych Argusow wyſtáwowáć. Przećięż Prorok ukoronowány *Pſ.* 11. opiſuiac zdraycow, dwa ſercá wſpomina; że *Labia doloſa, in corde, & corde locuti ſunt:* Owi ludźie co ich ieno gębá y ſzczera obłudność, *labia doloſa*; *w ſercu y ſercem mowili:* według Cháldeyskiego Textu: *Labijs adulationum in corde ſuo machinabantur, & corde mendacium loquebantur: Vſtámi pochlebſtw w ſercu ſwoim coś knowáli, y ſercem kłámáli:* Co uważáiąc *Kaſsyodorus* mowi: *Neceſſe erat, ut mala loquerentur, qui duplicia corda geſtabant:* Muśieli źle gadáć, ponieważ dwá ſercá mieli. Głowáć to z oczymá rozumu y wzroku, á przećię ſię ſámá z ſobą częſtokroć, á dopieroż z drugą nie zgadzą: *quot capita, tot ſenſus;* dálekoż więcey ſerce, ślepey woli inſtrument: *& cæca voluntas.* Według Swiętych y świeckich Doktorow, co *Index* do zegárá, to ięzyk do ſercá, *Cordis interpres.* Sokrátes chcąc wiedźieć co w młodym wrzáło, zá ięzyk go ćiągnął, gdy rzekł: *Loquere adoleſcens, ut te videam: Mow młodźiánie, niech ćię widzę.* Co o iákichśi ludźiách piſze Dyodorus Syculus (*Lib.* 2. *C. ult.*) że po dwá ięzyki mieli *phyſicè*; to y teraz niektorzy ſą tácy *moraliter*, y *politicè*: u ktorych to w uſtách, *optima & peſſima caro*; wyborny, y oraz nic dobrego ięzyk; według Celady: Dwoiſte ſerce, dwoiſtym ięzykiem z uſt wygląda: *Ex duplicitate cordis, prodit duplex os.* Z kąd pewnie Ennius, że trzy ięzyki umiał, mowił: iż miał trzy ſercá. Według *S. Auguſtyná*: w ſercu y ſercem mowić, ieſt to dwoiſtym ſercem mowić, *duplici corde loqui.* Według *S. Chryzoſtomá*: ieſt to mowić inſzym á inſzym ſercem: *In corde alio & alio.* Iák ow Demoſthenes, wczorá kochánek Oyczyzny, dobrá poſpolitego Zelánt, mowił w Senáćie, co cnotá kazáłá: dźiś zkorumpowány: gárdło choć zdrowe záwinawſzy, powiáda że mowić nie może: *in corde alio. Eccli.* 21. Nápiſał Syrácides: że głupcy ſerce w uſtách máią: *In ore fatuorum cor illorum. Cornelius á Lapide* explikuie to rácyą: że głupcy nie ſekretni: nie máſz nic u nich w ſercu, coby nie było ná ięzyku: *Quod habent in corde, id ore effutiunt;* tym ſámym głupi: że milczeć nie umieią. *Tygurina* czyta: *Ab ore ſtultorũ pendet cor eorum*; zła ſpráwá z głupiemi, ná ięzyku wſzytko ich ſerce: *Vox prætereaq; nihil.* Tenći głupiey mądrośći świátowey koncept: że ſerce iedno zá żebrámi; drugie máia zá zębámi. W uſtách ſerdeczni przyiaćiele, dobrá poſpolitego zeláńći, obrońcy niewinnośći, ádminiſtratorowie ſpráwiedliwośći: *In ore fatuorum cor.* Wewnatrz nieprzyiaćiele: ſwoi y ſwoich pártyzáńći, oppreſſorowie niewinnośći, gwałćiciele ſpráwiedliwośći: do-

Prop.

Eraſm. L. 3. *Apoph.*

Pit. & Bias in Eſt. c. 5. *v.* 13. *S.* 143. *Beierl.*

Plut. in Demoſth. Eraſ. 6 *Ap.*

brze mowią, á złe myślą: *in corde alio & alio*: u ludźi im to
V. Beda uchodźi: lecz u BOGA ſzkodźi: *Apud homines cor ex verbis,*
in Prov. *apud DEVM verba penſantur ex corde.* Arábczyk czyta: że obłudnicy, mowią *corde verſatili,* ſercem obrotnym: y ná tę y ná tę ſtronę służącym, iák ow Piłat, y P. IEZVSOWI y Ceſárzowi ſię ákkomoduiącym. *Lorinus: Partito corde,* że mowią ſercem rozdźielonym. *Oſee* 1. Stráſzna nowiná, co Prorok mowi: *Diviſum eſt cor eorum, nunc interibunt: Rozdźielone ſerce ich, teraz przepadną.* Szczodrzyśmy ludźie: pierwſzą y oſtátnią żyćia náſzego máiętność: *Cor primum vivens, & ultimum moriens;* ieſzcze żyiemy, á iuż ná podźiał dáiemy: *Diviſum eſt cor.* Tyránká to nie Mátká byłá, co przed Sálomonem, dźiećię rozćiąć; ſobie połowę, drugiey połowę przyſądźić kazáłá: *dividatur.* Nie godná dobrego imienia áffektu ſwego árendarká: u ktorey ſerce, iężeli nie iák gośćinny dom,
Ezech.16. kto ſię náwinie, to ſtánie: *omni tranſeunti;* tedy iák naięmna
Rom. 8. rezydencya: ieſt goſpodarz, ieſt y komornik: *adultera, ſi fuerit cum alio viro.* Pogánin to nie Chrześćiánin: co w ſercu ſwoim iednę komorkę Bogu, á drugą ßátánowi dáie; iák owi Sámárytáni: co w Bogá wierzyli, y oraz báłwány czćili: *Cùm Dominum*
4.Reg.17. *colerent, dijs quoq́ ſuis ſerviebant.* Iák owi między żydámi perekińczykowie: co ieden Ołtarz BOGV prawdźiwemu, á drugi Melchomowi Bogu fałſzywemu ſtáwiáli, ná obudwu przyſięgáli: *Iurant in Domino, & iurant in Melchom.* Iák ow z początku Nikodem: co ukradką, w nocy, gdy ludźie ſpáli, do P.
Sophon.1.
Joa. 3. IEZVSA przychodźił: *Venit ad IESVM nocte:* Powiáda *S. Grzegorz Nazyánzeńſki:* że tylko połſercem kocháł P. IEZVSA:
Orat. 16. *Dimidiata tantùm ex parte Chriſtum amans.* A drugim połſer-
2. Cor. 6. cem coś też Nikodemie kochał? Mowi Apoſtoł: *Quæ ſocietas luci ad tenebras, aut quæ conventio Chriſti ad Belial?* A co mi zá polityká: żydá z Chrześćiáninem, beſtyą z człowiekiem, ſzubienicę z Krzyżem S. BOGA z ſzátánem dźielić? á iáko mowi S. Názyánzen: iednemiż uſtámi cáłowáć Amázya, co y Reliquia? iáko mowi Apoſtoł: iednymże áffektem iednoczyć
1. Cor. 6. ſię z nierzadnicą, co y z Chryſtuſem: *Tollens membra Chriſti, faciam membra meretricis?* iák tenże mowi: z iednym żołądkiem iść do ſtołu ßátáńſkiego, co y do Stołu Páńſkiego:
1. Cor. 10. *Menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum?* iednymże ſercem uczáſzczáć do Zboru, co y do Kośćiołá? Mowił kie-
Ep. 249. dyś, bá y piſał *S. Bernard: Clamat ad vos mea monſtroſa vita, mea ærumnoſa conſcientia: ego enim quadam chimæra mei ſæculi: Wołá do was moie dźiwáckie żyćie, moie utrapione ſumnienie: iá bo-*
wiem

wiem iestem iedna wieku mego chimera. A máłoż teraz národźiło śię ludźi? ktorzy to istotne chimery, czy Hirkocerwy, Chrześćiáńskopogáńską, Kátolickoheretycką práktykuiąc Wiárę, pobożnieniezbożny prowádzą żywot: *Chimera sæculi.* Kálwinizmy, Luteránizmy z iedney strony potępiáią; á z drugiey im bárdźiey, niż Kośćiołowi S. sprzyiáią: *fautores Hæreticorum.* Pánowie Dysydenći; o ktorych Apostoł pisze: że śię prawdźie sprzećiwiáią, ludźie ná rozumie, wykrętámi swoich Pryncypałow popsowáni, około Wiáry pofałszowáni. *Resistunt veritati: homines corrupti mente, reprobi circa fidem,* rozdźielone ich serce: *divisum est.* W iedneyże Kámienicy, częstokroć co Izbá, to inákszą wiárę máią; w iednym Páństwie trzy Sákrámentá: w drugim dwá: w trzećim ieden tylko wyznáią: *Corde alio & alio.* Dobrych uczynkow nie ákceptuią, á przećię ich práktykuią; Swiętych Páńskich przyczyny nie przyznáią, á przećię śię do nich w nieszczęśćiu, iák Gáláádytowie do lepszego, y nie raz ućiekáią: *necessitate compulsi* Pánowie Polacy: łatána Wiárá; Geneweńskimi, Wittembergskimi wiernymi sztukowána; y dla tego nie cáła Oyczyzná, subiektámi zágęszczona niezgodnemi: *viris discordiæ.* Co práwie Elekcya, to Dywizya: *Divisum cor.* I znák to nieszczęśliwy: *Regnum divisum desolabitur.* Mowi *S. Ambroży*: *DEUS tolerabilius judicat infidelem integrum, quàm fidelem divisum*: *BOG łáskáwiey sądźi wcále niewiernego, niż wiernego do połowice*: Y człowiek nie ták wini szczerego nieprzyiaćielá, iák przyiaćielá zdraycę: *si inimicus meus maledixisset mihi &c.* Mowi S. Hieronym: *Hæreticorum corda divisa sunt, & contrariis inter se pugnant sententiis. Ideò interibunt, & confringet Dominus simulacra eorum.* Heretyckie sercá rozerwáne, że śię z sobą nie zgadzáią: y pewnie że sobie ná zgubę zárabiáią: *interibunt.* Obaczyćie Pánowie: dłużey nászego ubostwá, niż wászego Páństwá. Dał P. IEZVS słowo Piotrowi: że zá nim prośił: áby Wiárá iego nigdy nie ustáłá: *Rogavi pro te Petre: ut non deficiat fides tua;* dał Rękę Opoce: że iey y piekło nie przemoże: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* A Oycow wászych synom: ktorych wiárá ták bespieczna, iák rozbity okręt: *circa fidem naufragaverunt*: ták pewna, iák zbáwienie tych co z Niebá wylećieli: *circa fidem exciderunt*; że śię im ná końcu Rozdźiałow Listu Apostolskiego mieysce dostáło: koniec im, á nie piękny, zápisáło: *Finus interitus. Quorum DEUS venter.* Zgineli z Polski Aryáni, choć śię byli w cáły świát wkorzenili: zgineli z świátá Albigensowie,

2. Tim. 3.
Judic. 11.
ex Jer. 15.
Psalm. 54.
Luc. 22.
Matt. 16.
1. Tim. 1.
1. Tim. 6.
Philip. 3.

Eccli. 44. wie, Huſſytowie, y ták wiele inſzych: *Perierunt quaſi non fuerint.* Y wy ſię po ſobie miárkowáć możećie: że wiekowáć nie będźiećie. *Diviſum eſt cor eorum, nunc interibunt.* Nie máſz żadnego Páńſtwá: żeby mu dywizya ná dobre wy-
Villani9 L. 9. C. 48. ſzłá. Armenia Turkom w ręce wpádłá: gdy ſię Pánowie po śmierći Leoná Kroiá, ná dwie ſtrony rozerwáli. Przepádłá
Spōd. An. 1322. n. idē A. 1342 n. 1. Grecya: gdy ſię Andronikowie Ceſárze, Wnuk z Dźiádem pogniewáli. Włoskie Páńſtwo śiłá ſtráćiło, gdy ſię wiele ludźi ná Gwelfow y Gibellinow podźieliło. Hiſzpánia Maurskim
a Mariana L. 6. hiſt. Hiſp. C. 22. b Favynus. c Philip. Comin. d Favyn. in hiſt. obárczona byłá iárzmem. (a) Fráncya od Anglikow zplandrowána. (b) Anglia wniwecz obrocona. (c) Germánia ſrodze utrapiona. Náwárrá y bez bitwy Ferdynándowi Krolowi Hiſpáńskiemu poddána. (d) Hibernia, Luzytánia, ledwie ná świećie zoſtáwiona byłá, dla dywizyi. A náſze Polskie, procz wielu innych teraz przeſzłe, to tym, to owym popiſuiące ſię Imieniem: *Ego quidem Pauli: ego autem Apollo:* Pártye, czego nárobiły? Oto ſzczęśćie od BOGA: że Wiáry ś. nie ſtrá-
Thren. 3. ćiły; że áby trochę ſtárych fortun uchwyćiły: *Miſericordiæ Domini, quia non ſumus conſumpti.* Y pewnie że ſzczęśćie. Niech będą nayżarzyſtſze wagle: tylko ich rozrućić, á záraz gáſną:
ex Mund. Symb. *Extingvuntur, ſi diſtingvuntur.* Niech będźie naylepſzy do Károty cug, do wozą ſprzężay; á zbrykáne Rumaki czy bydlętá, káżdy w ſwą: nie utrzyma by nayśilnieyſzy ſtángret, nie wytrzyma by naymocnieyſzy powoz, y z świątośćią
2. Reg. 6. ſzwánkowáć muśi: *Quoniam calcitrabant boves, declinaverunt Arcam.* co biorąc *Emmanuel Theſaurus* zá *Symbolum:* nápiſał: *Conſulentium diſcordia, Imperij labes:* Niezgodá rádzacych, upadek Páńſtwá. A *Tullius* mowi: *Quæ domus tam ſtabilis, quæ tam firma Civitas, quæ non odijs ac diſcordijs poſſit everti?* Y ktoreż mi ták trwáłe, ták gruntowne miáſto, żeby go niezgodá y nienawiść z gruntu nie wywróćiłá? *Scipio* ſpytány od Tyreſyáſá: iák on Numáncyi niedobytego Miáſtá dobył?
Phil. Pic. mūd. Sym. odpowiedźiał: *Concordia victoriam, diſcordia exitium præbuit:* Zgodá zwyćięſtwo, niezgodá upadek przyniosłá. Niech będźie naypotężnieyſzy okręt: roſtrącony tonie; iák mu przy-
in Caten. aur. piſáno: *Diviſa mergitur:* á *S. Chryzoſtom* mowi: *Domus & Civitas ſi fuerit diviſa, velociter diſſipatur: & Regnum quô nihil validius:* Dom y Miáſto rozdźielone wáli ſię, y Kroleſtwo choć naypotężnieyſze. Niech będźie nayduzſzy Olbrzym, á w poł
S. Hier. de Conſol. Phil. L. 4. go iák Izáiáſzá, przepiełuią: czy podobna żeby żył? *Tollit diviſio vitam.* *Boëtius* mowi: *Noſtine igitur, omne quod eſt, tamdiu manere, atq́ ſubſiſtere, quamdiu ſit unum: ſed interire,*

atq́

atq; dissolui pariter, atq; unum esse desierit? Czy nie wieß kà-
żdy, że wßelka rzecz trzyma śię ná świećie, poki w iedności zo-
ſtáie: ginie y w rozsypkę idźie, gdy iedna bydź przeſtáie. O-
mierzłą BOGV y ludźiom cnotliwym, ſámym tylko ßátá-
nom y złym ludźiom naymilßa niezgodá: náśienie woien:
Bella colligit, qui discordias ſeminat: osłábienie śił: *Dum ſingu-* Savedra
li pugnant, univerſi vincuntur ✻ Owá nieprzyiaćiołom, ná Symb. 75.
dokázánie ich zamysłow, pogodá: *Discordia & ſeditio, omnia* *Tacit. in
facit opportuniora inſidiantibus. Owá ná zátłumienie, czy Swię- vit. Agric.
tych, czy przeklętych związkow polityczna Inwencya: *Dux* Saved.
ad ſolvendum militum conſpirationem, alterum in alterum conci- Symb. 90.
tat: ow ná utrzymánie Tyránnii, Máchiáwelski wynálazek: ex Livio.
Regnare vis? Divide. Według *S. Auguſtyná*, y innych Do- Tac. L. 2.
ktorow SS. to zgodá Rzeczypospol. co ćiáłu ſerce; o ktorym hiſt.
powiáda Doktor Anielski *Tomaß S.* y ſámo świádczy doświád-
czenie: że rozdźielenie ſercá, śmierć gotowa: *Divisio cordis*
cauſat mortem. Rzadki wierzy, káżdy śię dźiwuie Studento-
wi Ingolſtádyeńskiemu; że w ſerce pchnięty, żył dobrą go- Cyriac.
dźinę, mowił, dyſponował śię ná śmierć. Dźiwowáć śię Oy- Luc. ad
czyznie náſzey, że z ták wielkich diffidencyi, dyſſenſyi, y nie- Schenek.
zgod, á oto nie zginełá: *Stat quocunq; iactata.* Niechżeby
zgodna byłá: wſzyſcy mowią, nikt nie wątpi: żeby iedná Lucarin.
wſzytkie narody záſtráſzyłá, śiłámi y fortunámi przewyżſzy-
łá. *Ab unione fortior.* Impreźiſtá odmálował dwá ſercá, wie-
dno związáne: y podpiſał: *Vnum in DEO: Iedno w BOGV.*
Károl Fryderyk Xiążę Kliwij: kazał ná iednym Puklerzu od-
málowáć ſerc iák naywięcey, y nápiſał: *Hic murus aheneus:*
To mur nie dobyty. Auguſtyn Erath. *Can. Reg.* nápiſał: *Si mo-*
do Cor fuerit unum, ſi ſpiritus unus. Tunc DEVS in nobis Tri-
nus & unus erit. Gdyby byłá miedzy námi zgodá: Mielibyśmy
w ſercách náßych BOGA. Mowićbyśmy mogli: *Si DEVS pro*
nobis, quis contra nos? Ieżeli BOG zá námi; á kto przećiwko
nam? Powiádáią dźieie Apoſtolskie, że z początku Kośćio-
łá S. wſzytkich wiernych iedno było Serce y iedná Duſzá: *E-*
rat tunc multitudinis credentium Cor unum & Anima una: S. Pá- Act. 4.
wel do Rzymian nápiſał, że wſzyſcy byli iedno ćiáło w Chry-
ſtuśie: *Vnum corpus in Chriſto.* Toć pewnie: SERCE CHRI- Rom. 4.
STVSOWE iedno, w ktorym śię kocháli, SERCE, wſzytkich
było: *Cor unum.* Stánęło dźiś to SERCE w Sercu, bo w środku
Krákowá: *In medio virtus.* Niechże ſtánie nie tylko w Ko-
śćiele, ále też ná Ratuſzu; niech ſtánie po Contuberniách;
niech ſtánie po Kámienicách, po Domách; y owſzem niech

stánie w Obożie Koronnym, w Senaćie Polskim; niech stánie w cáłey Koronie Polskiey. Niech będźie Serce iedno: *Vnum in DEO.* Wáli się Krákow, niszczeie Polská, co raz to bárdźiey drobnieie: y obáli się, y zniszczeie, ieżeli dáley mieć zgody nie będźie: *Regnum divisum desolabitur.*

Val.Max. l. 1. c. 6. Sabel. l. 1. c. 4. Zle dosyć gdy serce rozdźielone; gorzey gdy go cále nie mász. Biie rzeź świętą ná przeklętą ofiárę Iuliusz Cesarz, y tákże Pertynáx; rosporze Wołu, szuka sercá, á nie znáyduie: Iuliusz raz, Pertynáx po dwá rázy; zły to znák: táka od wieszczká odbiera nowinę: iák ten ták y ow márnie ginie. *Osee. 7.* Mowi Prorok: *Et Factus est Ephraim quasi Columba seducta, non habens cor. Y stał się Ephráim iáko gołębicá zwiedźiona, nie máiaca sercá.* *Lyrán* czytá: *Irretita:* Stał się iák gołębicá w śieć zchwytána. Ey miły BOZE! Iudá Lew; pokolenie iego Lwiętá: *Catulus Leonis Iuda.* Sádźiłći się, y przesádźił; iák o nim powiáda Prorok: *Didicit prædam capere &c.*

Gen. 49. Ezech. 19. Został szkodnikiem; náuczył się woły, bárány cudze chwytáć; ludźi y z nogámi ziadáć, Wdowy czynić, Miástá, Miasteczká, Wśi pustoszyć: BOG go skarał: Opádli nieprzyiaćiele: śieć ná niego zárzućili; zbili, złupili, w iámę głęboką wrzućili. *Ephraim: columba,* gołębicá. O nie tá, co się nią DVCH Przenayświętszy symbolizuie; bo *seducta,* zwiedźiona; á DVCHA Przenayświętszego kto kiedy zwiodł? Owá to raczey od Sálomoná ulubiona: *Veni columba mea.* Niewieśćiuch *Ephraim, hæc vir:* wszytká iego zabáwá, poćiechá, nádźieiá: parzyć się, gniezdźić, karmić; wszytká sławá: uro-

2. Reg. 3. dźił się, ożenił się, dźiátki spłodźił, y umárł: *ut mori solent ignavi.* Głupiuchny, choć w szkole, á y w cudzych kráiách bywał: *Columba seducta.* Zwiedli go Cudzoźiemcy: ugłaskáli, uczęstowáli, udárowáli, że go bronić będą, przyobiecáli. Mo-

Græc. wią o nas: Po szkodźie Polak mądry: *Post mala prudentior.* Prostak z czegoś nie kontent w Aptece: kiedy go tám drugi raz wołáno, rzekł: *Nie zwiedźiesz Pánie Aptekarzu.* *Ephraim* sobie tę przypowieść kupi: Ze iák przed szkodą, ták po szkodźie głupi; iáko gołębicá, choć iey dźieći pobiera: ná tymże się oná znowu lęże gniázdźie. Insze ptáki, byle im w gniázdo záyrzáno, záraz się gdźie indźiey przenosza. *Ephraim columba seducta:* spárzył się raz, drugi, trzeći, ná pro-

Mich. 1. tekcyi Assyryiskiey, Egiptskiey: *Spoliatus;* á przećię iey szuká:

Deut. 32. *Amat pericula stultus.* Nie ma rozumu: *Sine consilio & sine pru-*

Ps. 18. *dentia;* bo go przepił: *Væ ebrijs Ephraim;* w kuflu mu głowá

ibid. utonęłá: *Absorti sunt à vino.* A serce gdźie podźiał? Powiáda Pro-

da Prorok *Oseæ* 4. że nieczystość, wino, y piiáństwo odbierá-ią serce: *Fornicatio, vinum & ebrietas auferunt cor.* A to iáko? powiáda Pòéta: *Ovid. 1. amor. eleg. 6.*

Nox & amor, vinumq́ nihil moderabile svadent:
Ista pudore vacat; Liber, amorq́ metu,
Noc, miłość, wino: wniczym miary nie chowáią,
Ta wstydu, te boiáźni zwyczáynie nie máią.

Niedármo káżdego, czy wprzystoyny, czy wnieprzystoyny sposob, o przyiáźń białey płći konkurrentá Káwálerem, choć tego tytułu niegodniká, domatora, krwie się boiącego leżuchá y piecuchá, zowią: *Nihil intentatum Solius, nil linquit inausum.* *Mart.L.1.* Co Iákub Pátryárchá, nie ládá Panię, nie wstydźił się dla Rácheli owiec páść, dźiennych y nocnych nie lenił się podeymowáć niewczásow y fatyg: *Videbanturq́ ei dies pauci, præ amoris magnitudine:* to *David* dla iedney *Michol*, nie wzdrygnął się sam práwie ná Oboz Philistyński uderzyć; podián się y dokazał; że dwieśćie żołdakow pogáńskich zábił: *percussit ex Philistæis ducentos viros. Ios.* 15. Nie *1. Reg. 18.* ládá fortecá Miásto Karyathsepher: że Wodz ludu Bożego *Kaleb*, obiecał temu, kto *Karyathsepheru* dostánie, Corkę swoię: *dabo ei filiam meam Axam.* Wnet się ználazł *Othoniel*: dla żony y fortuny, fortece dobył: *percussit eam Othoniel.* A ow Troiáński *Parys*, czy ládá Rycerz? Nie boiał się w Grecyi, cudzym Páństwie, wźiąć gwałtem Dámę; nie dał iey sobie odbić y odebráć, áż strászna między dwiemá narodámi z tąd urosłá woyná. *A Walcer* niegdy Tyniecki Hrabiá, z Heligunda Krolewna Fráncuska ziechawszy; wszák wspoł konkurrenta do niey Krolewiczá Niemieckiego Arynáldá, nie zlakł *Paprocki pod herb. Topor.* się w Oyczystym iego Páństwie: wyszedł z nim ná poiedynek, y zwyćiężył. Co báią Pòétowie: że Márs nieczysty, z Wenera niecnotá, w iedneyże od Wulkáná uwikłány śieći. Co *Ovi. L. 2. Homer. Nat.Com.* experyencya pokázuie: że pod czás woyny Bog pokoiu nie ma; gdy się krew leie, krewkość naybárdźiey száleie: *Nullius res tuta, domus clausa, vita septa, pudicitia munita, contra militis audaciam.* *Cic. Ver. 5.* To doświadczenie świádkiem: że Venus marsowáta: *Militiæ species amor est. Militat omnis amans.* A czy *Ovid. 2. & 3. art. am.* raz przy iey konwersacyi bitwá? przy pieszczotách tárgániec, śiekániná bywá? *& habet sua castra Cupido*: A dopieroż przy *Idem.* winie: *Vina parant animos. Bachus ad arma vocat* * Według *Idem L.1.* Pismá S. Dobry trunek ná frasunek. *Vinum lætificat Cor.* * **Virg. de Vin. & ven.* Wino, á kiedy dobre: recepta ná kłopot, lekárstwo ná strapione serce: *Da siceram mœrentibus, & vinum his, qui amaro sunt* **Eccl: 40. Prov. 31.*

D cor-

corde, bibant & obliviscantur egestatis suæ. I Poëta przyznáie: że gdy się w głowie z kieliszká záchmurzy: záraz się záśępiona twarz wypogodźi, rozśmieie serce: *Cura fugit multô diluiturq́ merô; Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit.* Zápomni ubogi swoiey nędze, poddány niewoli, odárty, okrádźiony, pogorzelec szkody: *Tunc dolor & curæ rugaq́ frontis abit.* Piiány rezolut, iák mowił S. Piotr: *Paratus in judicium & in mortem ire*; y w Morze pobrnie, y w ogień poleći,
S. Chryſ. Or. 5. con. Iudam. ná chwilę szalony: *Ebrietas est, excidisse â recta ratione, deliratioq́ & sanæ mentis privatio*; z ręki swoiey zczárowány, z Alem-
S. Basil. hom: 14. de Ebr. biká czy z Antaliká opętány: *Ebrietas dæmon est voluntarius.* Wino y inny piiány nápoy ieſt, iák ow bies lunátyczny *Mat.* 17. co chłopcá tłukł o źiemię, rzucał w ogień y w wodę: *sæpè in ignem, & crebrò in aquam.* Wieluż ten z źimney Piwnice go-
Eccl. 34. racy szatan potłukł, potopił: *Propter crapulam multi perierunt.* Co ow *Lucæ* 18. w przypowiastce P. Iezusowey, ſadu godźień sędźia: Bogá się nie bał, ná ludźi nic nie dbał: *Deum non timebat, hominem non reverebatur*: to żywy piiánice obraz: że u niego by naymożnieyszy Potentat, by naygodnieyszy Monar-
1. Par: 15. cha, by nayświętszy człowiek zánic: *Despexit eum in corde suo*; zá nic Práwo y wszelka zwierzchność: piiány *Exlex*, brát synow *Beliala*: ktorego imię tłumáczy się: *Absq́ jugo*: *Bez*
in Regul. Mon. *iárzma, bez Paná*; mowi *S. Hieronim*: *Qui ebrietatem sectantur, filij Belial vocantur.* Ciężka w głowie niewola: *Amari-*
Eccl: 31. *tudo animæ, vinum multum potatum*: to złota ná piiánego wolność: *Bachus Liber Pater.* Wolność w ięzyku: przed ktorą się y Mąż według sercá Boskiego, Pomázániec Boski nie wybiega:
Ps. 68. *Adversum me loquebantur, qui sedebant in porta; & in me psalle-*
Erasm. Rot. in simil. *bant, qui bibebant vinum.* Oskárżono przed Pyrrusem Epirotow Krolem, niektorych Młodźikow: że przy kieliszku, iego Krolewski szárpáli honor, wiele przećiwko Pánu mowili; przyznali się, y przydáli, żeby byli y więcey gadali: gdyby
Matt. 12. im winá nie brákowáło. A czy to nie serce? *Ex abundantia cordis os loquitur.* Piiány á dźiećie, mowiemy, nayprędzey prawdę powie: Rzadkiż to w świećie ták mężnego sercá rezolut; ktoryby w skárby, w śiły potężnemu, rzekł prawdę Mo-
Ass. B. Ps. 72. nárſze: *Deest qui verum dicat.* Nie ośiedźi się przed rospustna piiánego gębą y Bog ná Niebie: *Posuerunt in Cælum os*
March. in hort: Past. *suum*; ruszył go tám, bestya nie człowiek: ieden Roku 1580. Dniá 21. Czerwcá w Neckendorfie Niemieckim Miásteczku, záśiadszy z drugim ná wino: kosztuiąc ktore lepsze; że iedno złe było: pił nim do Bogá, bluźniąc: gdybyś Pánie lepsze

pfze był dał, lepfzymbym do ćiebie fpełnił: świádkiem cáłe Miásteczko, domowi y gośćinni, bo ow iák wryty ftánąwfzy, z ręką y z naczyniem w Niebo wyćiągnioną, rufzyć fię ludźiom, koniom y wołom nie dał; áż go tám y z Domem fpalono. Wolność piiánice w ręku: *Sæpe manus itidem Bachus ad arma vocat.* Bał fię Herod *S. Iáná*, poki trzeźwy: *Metuebat Ioannem*; iákże fobie podpił: áż on ferdyt, śćiąć wielkiego Marfzałká Iezufowego kazał. *S. Auguftyn* kiedyś publicznie ná Ambonie wołał: że Syn Cyrilla godnego człowieká: oto upiwfzy fię niecnotá: Mátkę fwoię brzemienną zgwałćił, Oycá zábił, dwie Siostry ná śmierć pokáliczył. Siłáby wyliczáć: iák wielcy Bachufá Káwálerowie, *potentes ad bibendum*: ftać ná nogách nie mogąc, Swiętych y fámego Bogá ná poiedynek wyzywáli; iák w Niebo fzturmowáli; iák Obrázy święte, Krucyfixe, znieważáli, rąbáli, kłuli, ftrzeláli. *S. Hieronim* mowi: *Videas alios pocula in tela vertentes*: Nie tylko przy fzklenicách y kielifzkách błyskáią Száble, Rápiry, fzpady, piorunuią ftrzelby; ále też y fáme kielifzki, fzklenice, flafze, po Izbách latáią. Pękáią fię głowy, ryfuią gęby, upadáią ręce, wyłátuią zęby: *Bachus ad arma*: płynie krew, wálą fię trupy: *inter convivia cædes*. A czy to nie dofyć fercá, gdźie przychodźi do kordá: *Bachus ad arma*; przychodźi do guzá; przychodźi do rozlania krwie: *Venitur ad paffionem, venitur ad fanguinis effufionem?* Dofyć: lecz więcey prawdy: że wfzeteczeństwo y piiáństwo zábieráią ferce: *Auferunt cor. Pfal.* 39. żali fię Prorok: że go ferce opuśćiło: *Cor meum dereliquit me.* Arabczyk czyta: że go wzgardźiło: *Cor meum refpuit me.* Powiáda S. Ambroży: że *Non eft in noftra poteftate cor noftrum*: *Nie ieft w mocy nászey ferce nászę.* Pofpolite przysłowie nieśie: że ferce nie chłopiec, trudno mu roskazáć. *S. Bernard* twierdźi: że *non invenitur inter artes liberales ars ifta aliis liberalis, quá tenetur Cor, &c. Między náukámi wyzwolonymi, nie mász tey fztuki, ktoraby utrzymałá ferce, nád wfzytkie rzeczy ruchome nayruchomfze; nád wfzytkie rzeczy śliskie, nayślizfze.* *S. Auguftyn* powiáda: że nád ferce nic ućiekleyfzego: *Nil corde fugacius.* Podpifuie fię ná to *S. Grzegorz* gdy ták dyfzkuruie: *Quid vicinius nobis corde noftro? Co bliżfzego nas nád ferce nászę? co bliżfzego nád tę rzecz ktora w nas ieft? Et tamen cùm per pravas cogitationes fpargitur, à nobis cor noftrum longius evagatur*: *A przećię, gdy to ferce w myśli ládáiákie záchodźi: dáleko od nas odchodźi.* Dla czego oftrzega Proverbiáliftá P. żeby ták dźikiego ftworzenia mocno pilnowáć: *Omni cu-*

Mar. 6. — *Ser. 33.* — *If. 5.* — *in C. 1. Ep. ad Titum.* — *L. de fug. Sæc. C. 1.* — *L. de inter. hom. C. 25.* — *29. Mor.* — *Prov. 4.*

custodia serva cor tuum; á *Syracides* upomina: żeby go záwsze
Eccl. 30. w gromádźie trzymáć, żeby go nie rozpuszczáć: *Congrega cor tuum in Sanctitate ejus;* *Synesius* czyta: żeby go mieć ná łáńcuchu, w pętach Práwá Boskiego y Mądrośći: *Divinæ legis & sapientiæ vinculis cor alliga.* Dał Bog człowiekowi wszelką nád nim zwierzchność:
Gen. 4. *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Coż: kiedy to człowiek ufaiąc zuchwáłemu, niećierpliwemu, niestátecznemu sercu, cuglow popuśćił: *ad*
2. Tim. 4. Eccl. 2. *sua desideria;* kiedy mu śiłá pozwolił: *Omnia quæ desideraverunt oculi:* zbrykáło mu się, znarowiło, iák ow kruk Nòégo, ná śćierwie się zdźiczyło: *Cor ejus respuit eum;* iák niegdy Salo-
3. Reg. 11. monowi: ták iemu się popsowáło: *Depravatum est cor Salo-*
Cant. 4. *monis per mulieres.*

Nic to ieżeli święte, źle ieżeli świecke amory, że serce záwoiowáły: Mowi Oblubieniec do Oblubienice: *Vulnerasti cor meum:* zránitáś mi serce: śiedmdźieśiat czytáią: *Excordasti me. Wyienáś ze mnie serce.* Ps. 68. Nárzeka Dawid, *Infixus sum in limo profundi, & non est substantia: Vwiazłem w błoćie, y nie máß substáncy.* Pozlatáły z Marnotrawce sukienki, pieniadze iák w błoto wrzućił, uwięźiły się szábelki oprawne, Rzadźiki, &c. *& non est substantia:* uwięźiło się y serce: *Peccatum luxuriæ maximæ adhærentiæ,* Wyprowádźiły się nogi, wyniosłá się głowá, ręce do czego inszego się rzućiły; á serce ná owym
Ps. 100. niesczesnym tkwi mieyscu: *Adhæsit cor.* *S. Grzegorz* powiada: że *Reprobi corda sua non habent, quia ea diabolus possidet.* Niezbożni sercá swego nie máią, bo im go Diabał opánował. Nie ma lubieżny sercá do woyny. *Samson* poki Młodźian, poty się ze Lwy łamał, y tyśiącá nie zlakł się mieczow; iákże
Iud. 16. żonkoś, áż go iedná Fryerká zwyćiężyłá, áż go iedná brzytewká unośiłá, *Rasit septem crines ejus.* Poki *Dawid* niewin-
1. Reg. 17. ńiatko, poty się nie bał żołnierzy y zwierzy: *persequebatur eos &c.* iákże cudzołożnik, áż on y Synowi własnemu, plácu nie
2. Reg. 15. dostoiał: *Surgite, fugiamus.* *Absalon,* że do Francymeru, á iesczce Oycowskiego kawáler: *Ingressus ad concubinas Patris;* y
2. Reg. 13. w Polu Marsowym záiąc: *Fugit Absalon.* Nie ma lubieżny sercá do świátá, áczkolwiek grzesznikowi naymilszego. Nie dba *Hercules* o reputácyą: ow niezwyćiężony zwyćiężcá nie wstydźi się u *Omphali* po białogłowsku stroić, prząść kadźiel, słáć
Propert. L. 3. łożko. Nie dba *Sardanapalus* o swoię Monárchią; woli z Dámámi niż z Senatorámi zásiadáć; rospustowáć, niż pánowáć.
Diod. Sic. Nie ma lubieżny serca, y do kochańszego nád wszytkie rzeczy doczesne zdrowia. *Theotymus* dla lubieżnośći odstępuie

świá-

świátłośći: *Vale amicum lumen.* A dopieroż nie ma sercá do náuki Duchowney: *Verbum sapiens audivit luxuriosus, & displicebit ei; & proijciet illud post tergum suum.* P. Iezus u nieczystego Herodá y słowká nie przemowił: *Nihil respondebat*: bacząc: że wszetecznemu sercu, y nayświętsze nie pomogą słowá. Nie ma sercá lubieżny do roskoszy Niebieskiey. Odpowiedźiał żonkoś Ewángeliczny: że dla Ieymośći, nie może iść ná gody wiecznośći: *Vxorem duxi, ideo non possum venire.* *S. Bernard* powiáda: że nieczysty iáko wieprz: pośćiel wieprzowi przy błoćie Axamitne, Rożámi umáione łożko; prędzey on w błoto, niż ná te delicye poydźie: *Sic tales immunditiam luxuriæ delicijs Paradisi præponunt.* Ták y Pijánicá. Powiádá o nim *S. Bazyli*: że gdy pije śiełá, śiłá mu się prześila: *Ebrietas fortem virum, reddit ignavum.* *Antoniusz* Wielki: poty wielki, poty świátu strászny, poki trzeźwy; iák się rospił; áż on bárdzo zdrobniał. Nie ma pijánicá sercá do poprawy żywotá: *Non adijciet, ut resurgat.* Pliniusz powiáda, y samá experyencya pokazuie: że po zbytnim pićiu prágnienie bywa: *Necessitas vitium comitatur: ut bibendi consvetudo augeat aviditatem.* Im kto więcey piie, tym mu bárdźiey usycha gębá: *quantò plus biberint, plus sitiunt.* Jeżeli ktory, tedy ten nałog nieszczęśliwy: że rad bywa nieuleczony; iák mowi Pismo S. *Fel Draconum vinum eorum, venenum Aspidum insanabile.* Ná te słowá *S. Ambroży* ták konceptuie: *Pulchre additur: Insanabile: multi enim reliquorum serpentium veneno curantur, nemo ebrietate: Pięknie przydáia: że wino piiáckie, trućizná zmiiowa nieuleczona: ná insze bowiem defektá, znáyduia niektorzy grzesznicy lekárstwo; ná piiáństwo nikt práwie.* *S. Augustyn* powiáda: że piiáństwo iák studnia piekielna: kogo dostánie, mocno go trzyma: *Ebrietas quasi inferni puteus, quoscunq; susceperit fortiter sibi vendicat.* Dosyć to: że Buchananus, nie dbáiac o żyćie, wolał przez trzy Niędźiele pić, niż żyć przez sześć lat, ktore mu obiecowáno, gdyby się był od piiáństwá wstrzymał. Nie dármo *Moyżesz* prośił BOGA zá Izráelitow Bałwochwalcow, zá obżercow nie; y owszem niećierpliwośćia unieśiony, Tablice z Práwem Bożem potłukł; wiedząc (iáko mowi *S. Hieronim*) że piiánym práwo Boskie publikowáć, dáremna fatyga: *Sciebat enim DEI sermonem, audire non posse temulentos.* Nie darmo Pan IEZVS, inszych grzesznikow nawrácáiąc, nie czytamy: żeby ktorego piiaká náwroćił. Nie dármo Prorok tákowym wieczne zápowiedźiał biádá: *Væ Coronæ superbiæ, ebrijs Ephraim.* *Iob.* 41. Powiáda Bog Iobowi o Behemoćie:

S. Ambr. in C. 4. L. Eccl: 21.
Luc. 23.
Luc. 14.
Hom: de Ebr.
S. Aug. S. 33. ad Fr. in er.
Ps. 40.
Devt. 32.
L. de Elia C. 14.
Ser. 231.
Garass.
Mans.
L. 2. Cont. Iov.

że ſerce iego ztwárdnieie iáko kámień, y śćiśnie ſię iák ko-
wádło, gdy go młotámi ubiia: *Cor ejus indurabitur tanquam
lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris incus.* Schnie gárdło piia-
Ex. 7. kowi, á ſerce zákámiáło: *Induratum eſt.* Gorſzy nałog niż
przyrodzenie; przyrodzenie czáſem náuká popráwi: á nałog
Senec. chybá śmierć: *Deſinit eſſe remedio locus, ubi quæ fuerunt vitia,*
12.Moral. *mores fiunt.* Mowi *S. Grzegorz: Tenent malæ conſvetudines,*
*quod ſemel didicerunt; atq; quotidie duriores efficiuntur, ita;
quod nonniſi cum morte finiuntur.* I to nieſzczęśćie: że według
słow Chryſtuſowych ſerce tám káżdego nie ma gdźie skarb
Matt. 6. iego: *Vbi theſaurus tuus, ibi & cor tuum.* Nieſzczęśliwe
Ps. 75. Mammony amory; że z nią ludźie iákby ſię ożenili: *Viri di-
vitiarum;* iákby iey przyśięgli: do śmierći iey niektorzy nie
opuſzczą. Ták mowi *Ioſephus Manſi: Affectum & amorem er-
ga illam nunquam amittunt, niſi cum moriuntur.* Nie máią ſer-
cá do bliźniego, iák ow Bogacz do Łazárzá; nie máią do
przyiaćielá, według owego przysłowia: *Amicorum omnia com-
munia; excepta uxore & pecunia;* Nie máią ſercá do krewnych
y ſamych Rodźicow; ktorych częſtokroć, dla ulżenia pienię-
dzom, z domu ná ſtárość wypycháią; nie máią ſercá do Bogá:
iak ow Młodźian Ewángeliczny, ſtráćił ſerce do Páná Iezuſa:
Mat: 19. że mu máiętnośći ná ubogich poprzedáć kazał: *Vade vende
omnia quæ habes, & da pauperibus;* nie máią ſercá y ſami do
śiebie: gdy zginąć raczey, niż ſtráćić fortunę wolą. Mowi
Ser. 162. *S. Chryzoſtom: Avaritia Parentes negat, germanos dividit, ſepa-
rat ſocios, amicitiam ſolvit, excludit affectum: hanc qui intra ſe
habuerit, erit nullius: ſuus non erit.* Máią ſerce do Mammony:
Ps. 61. áż ich Prorok o to upomina: *Divitiæ ſi affluant, nolite cor ap-
ponere.* Co ſam Bog powiedźiał o Małżeńſtwie: że człowiek
Oycá y Mátki odſtąpi, á wſzytek będźie przy żonie ſwoiey:
Gen. 2. *adhærebit uxori ſuæ.* To káżde łakome ſerce: odſtąpiwſzy
Bogá, ludźi, y ſamegoż łakomce: wſzytko przy Mámmonie.
Vmárł Bogacz, z Lichwy ſpanoſzony. Proſzono ná pogrze-
Chron. bowe Kazánie *S. Antoniego* Pádewskiego. Powiedźiał że
Min. w tym trupie nie máſz ſercá; według słow Iezuſowych: *Gdźie
Skarb twoy &c.* Ná dowod prawdy, każe ſzukáć; roſporą
umárłego, ſercá nie znáyduią. A gdźież ieſt? O, w skrzyni.
Idą, otwieráią, ſzukáią: á oto ſerce ná pieniądzách skacze.
O iáka rożnicá! Vmárł w Rzymie świątobliwy Kápłan: (iáko
Petrus Barry piſze:) Ciáło exenterowáno, ſercá nie ználeźio-
no. Dźiwuią ſię, pogládáią po ſobie, weyrzą ná Krucifix: á
oto Serce u Nog Iezuſowych wiśi: Serce ſzczęśliwe! że tám
zá-

záwieſzone, gdźie wſzelkie ſzczęśliwośći zámierzone. Serce
nieſzczęśliwe! że do ćielská: *adhærebit uxori*; do ſzklenice y Prov. 21.
kieliſzká: *amat Vinum*; do pienięḋzy przylepione: *Vbi theſaurus, ibi cor.* Serce znarowione do złego, iuż to nic dobrego: *Pravum eſt cor hominis.* Zeby ſię náprawiło, ſamego to Bogá Ier. 17.
dźiło: *Ex peccatoribus facere juſtos*; do ktorego Dawid ſuppli- S. Thom.
kuie: *Cor mundum crea in me Deus*: *Serce czyſte ſtworz we mnie* Pſ. 50.
Boże, iákoby rzekł: O Pánie, niegodno ſerce moie; ták ſię Forner.
złośći nápiło, ták wskroś niecnota przeſzło, ták w złym nałogu zbutwiáło, ſprochniáło, zgniło, ták ſię wniwecz obroćiło: że ſię iuż ná nic dobrego nie zda, żego náprawić trudno, chybá przeformowáć ináczey, inſze ſtworzyć trzebá: *Cor mundum crea in me.* Nie było ieſzcze ná ten czas SERCA IEZVSOWEGO: y trzebá było nowe Serce Dawidowi ſtworzyć: *Crea Deus.* Teraz, Chwałá Bogu, gotowe mamy: *Paratum Cor*; teraz z Kátárzyną S. Seneńską modlić ſię możemy: Weś Pánie, wyrzuć ſerce moie, á day mi ſwoie. Możemy o tę łáskę konkurrowáć, ktorą miał Páweł S: że nie ſwoim, ále IEZVSOWYM żył SERCEM: *Vivo ego, jam non ego*: Galat. 2.
vivit in me Chriſtus.

Brákowáło nam Sercá: Sercá wiernego: *Cor fidele*; zá- 2. Eſdr. 9.
gęśćiło ſię niewierne: *Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus*; Pſ. 13.
Brákowáło SERCA Niepokalánego: *cor immaculatum*; zá- Pſal. 118.
gęśćiło ſię ſerce, wſzelkich niepráwośći pełne: *Cor ejus con-* Pſal. 40.
gregavit iniquitatem ſibi. Brákowáło Sercá pobożnego. *Cor quærentium Dominum*; zágęśćiło ſię niezbożne: *Abominabile* 1. Par. 16.
Domino cor pravum. Brákowáło ſercá ſzczerego: *Cor rectum*; Prov. 11.
(a) zágęśćiło ſię nieſzczere: *Cor machinans* (b) fantáſtyczne: a. 1. Reg. 10.
iák komuś mędrzec wymowił: *Cor tuum fantaſias patitur.* (c) b. Prov. 6.
Serce oboiętne: *Cor ingrediens duas vias.* (d) Brákowáło Sercá c. Eccl. 34.
iednoſtáynego: *Cor unum*; zágęśćiło ſię rozdwoione: *Divi-* d. Eccl. 3.
ſum Cor. Brákowáło Sercá *Káźimierzow* Wielkich, ktoreby ſwoię Oyczyznę Polſkę rádo uzłoćiło: *Speciem Iacob, quàm* Pſ. 46.
dilexit; zágęśćiło ſię ſerce *Boleſłáwow* śmiáłych: ktoreby ią wniwecz obroćiło: *Cor ad avaritiam, & ad ſangvinem inno-* Ier. 22.
centem fundendum, & ad calumniam, & ad curſum pravi operis. Brákowáło ſercá Lwiego *Czárneckich*, y inſzych Káwálerow wielkich: ktoreby ſię ná rozum y śiłę poty ſadźiło, pokiby ſkutecznie Oyczyzny nie obroniło: *In laboribus cor*; *Vir bo-* Pſ. 106.
nus, & in bello fortis; zágęśćiło ſię ſerce záięcze *Maslauſow*: Sap. 8.
Coagulatum ſicut lac cor eorum. *Cor timidum.* Iáki táki ſwoiey Pſ 118.
Ieymośći *Adhærent*: *Adhærebit Vxori*: gdy drudzy pod na- Eccl. 22.

E2 mio-

mioty y szałasy wychodźili; on pod Pawiłonem pole zálegał, mowiąc z Pòétą: *Bella gerant alij, tu Pari semper ama.* Brákowáło sercá *lanow y Stánisłáwow SS.* odważnego: ktoreby prawdę á śmiele mowiło: *Veritatem in Corde*; zágęśćiło się serce nieśmiáłe: *Cor pavidum*, Serce zkorumpowáne: *Corruptum cor.* I owszem: co Krolowa Sabba rozumiáłá, że Salomoná w konceptách oszukáć, w dostátkách zkonfundowáć miáłá: *Venit tentare.* iákoż Páná, ná sławę bogátego, ná podźiw mądrego obaczyłá: ták serce gdy ánimusz tráćiłá: *Nec habuit ultra spiritum.* To nie ieden częstokroć respektámi uwiedźiony, podárunkámi zniewolony, podpoiony, y nád to poczczony: stráćił serce, z ktorym o dobro pospolite, o Boską y ludzką krzywdę mowić przyszedł: *Nec habuit ultra cor.* Brákowáło Sercá mądrego: *Cor sensatum*: Sercá zdrowey Rády: *Cor boni Consilij*: Vtonęło było w Winie: *Absorbti sunt à vino.* Teraz (Chwałá Bogu) Serce w nas wstąpiło: *Cor novum.* Teraz Polak serdyt y duż: bo ma SERCE Wszechmocnego Páná: ma Przyiaćielá dobrego, wiernego, wielkiego: *Qui dilexit nos, & lavit &c.* Zártowáł kiedyś Káto z Rzymskich Posłow: że ieden w łeb porąbány, drugi podagryk, á trzeći ná serce szwankował: y rzekł: *O piękna Rzymska Legacya! bez Głowy, bez Nog, bez Sercá.* Mowił do tąd nieprzyiaćiel złośliwie y niecnotliwie, á poniekąd y prawdźiwie: że nie mamy głowy: *Gens absq; consilio, & sine prudentia*: procz tylko ná fabryki; nie mamy nog, procz tylko do ućieczki: *Fuga præsidium sumentes*; nie mamy sercá, procz tylko ná złe: *adversus Dominum, & adversus Christum ejus.* Teraz mowić muśi: że mamy Głowę, *Caput aureum* S. STANISŁAWA y innych w Krákowie; S. WOYCIECHA w Gnieźnie. Mamy Nogi: zasługi Swiętych Patronow: *Quis dubitat mundum meritis stare Sanctorum?* Mamy y SERCE samego P. IEZVSA, iuż po kilku mieyscách, y z Bráctwem wprowádzone. Szczęśliwy trup 4. Reg. 21. że w grob Elizeuszá Proroká wrzucony: skoro się Swiętych iego Kośći dotknął: ożył. A dopieroż szczęśliwi Polacy: że máiąc, kocháiąc, cáłuiąc SERCE IEZVSOWE, ná sercu ożyią: *Vivent corda eorum*, Pisze Historia nowa: zkąd początek Bráctwá SERCA IEZVSOWEGO. Roku 1690. Pokazał się Pan IEZVS słudze swoiey *Málgorzáćie à la Coque* Zakonnicy pod Tytułem Nayświętszey Mátki Náwiedzenia: SERCE iey swoie, ták iak go w tym Bráctwie máluia, prezentuiąc: y mowił: *Oto serce moie, ktore ták bárdzo ukocháło narod ludzki! á zá ták wielką miłość moię, nie odbieram, tylko*

zel-

Marginal notes: *Ovid.* — *Ps. 14.* — *Deut. 28.* — *Eccl. 46.* — *3. Reg. 10.* — *Ecc. 36. 37.* — *Ps. 28.* — *Eccl. 18. & 36.* — *Apoc. 1.* — *Ph.* — *Iudit. 11.* — *Ps. 2.* — *Cassiod.* — *Ps. 21.*

zelżywości, uragánia, sromoty, ktore mnie naybárdźiey w Nayśw: SAKRAMENCIE potykáią: Chcę tedy y prágnę tego, áby w Piatek po Oktawie moiego Ciáłá, Vroczystość SERCA moiego odpráwowána byłá; żeby mi te krzywdy y zelżywości iákożkolwiek nádgrodzone były. Nie wymieniam dálszey mowy Słowá przedwiecznego. Nie wymieniam iák to Bráctwo poczęte, potwierdzone, y rozkrzewione. Nie wymieniam: że ten Rok był szczęśliwy, y oraz nieszczęśliwy. Szczęśliwy: bo wtedy solenna y wesoła *Eleonory Leopoldowey Cesarzowey, y Iozefa Królá Rzymskiego*, odpráwiłá się Koronácya. A co większa: Piąći sług Bożych: *Laurentego Iustyniáná, Iáná à S. Facundo Augustyniana, Iana Bożego Bonorum Fratrum* Patryarchy, *Iáná Kápistráná Bernardyna, y Paschalisa Reformatá*, byłá Kánonizácya. Rok oraz nieszczęśliwy: bo oprocz kilku wielkich Pánow śmierći; wielka ná Morzu Angielskim nawałność, wiele Okrętow potopiłá: Belgrad y Nicea Turcy wźieni. Dosyć mi to wspomnieć: co mowi P. Iezus: żeby mu się przez uczćiwość SERCA iego Nayświętszego krzywdá w nieuczćiwośći Nayświętszego SAKRAMENTV nádgrodźiłá. Ach! ieżeli kędy, tedy tu śmierć, káżdego niegodnie przystępuiącego potyka: *Mors est malis.* Nagle umárł *Oza* ná ćiele, á kto wie, czy y nie ná duszy: że niegodnie Arki Páńskiey dotchnał; á dopieroż tu czego się spodźiewáć? *Qui manducat & bibit indigne, judicium &c.* Dobrotliwy Oćiec, dáie ná śmierć lekárstwo: gdy sposob ná zágoienie zranionego SERCA swoiego: *Medicamentum vitæ, deprecationem pacis.* Szczęśćie twoie Krákowie: że się u ćiebie przy Vroczystośći Swiateczney, tego sposobu solemnizuie Wprowádzenie. Figura Duchá Przen: owá z Korabiá wypuszczona Gołębicá, ná świećie nie zámięszkáłá: że mieyscá, ná ktorymby stánąć, nie znáydowáłá: *Vbi requiesceret pes ejus.* Nie desperuy Krákowie, ná rożne twoie oglądáiąc się defektá: żeby tu Duch Przen: nie stánał. Bo oto SERCE IEZVSOWE do ćiebie záwitáło: áby ná sobie y w sobie tę Mistyczna Gołębicę zátrzymáło: *Requiescet super eum Spiritus Domini:* Poki Sercá P. Iezusowi od śiebie nie odráźisz, póty ćię Duch Przen: nie opuśći: *Non derelinquet Sanctos suos.* Szczęśćie twoie cała Korono Polska: że dniá szostego Czerwcá, SERCA IEZVSOWEGO náznáczona Introdukcya. Ten dźień Roku 1443. srogim, wczorá záczętym, po Węgrzech, Czechach y cáłey Polscze trzęśieniem źiemie srodze zálterowány: żáłosną, w nástępuiącym 1444 Roku, *Władysławá Królá* y Polakow, z Turkámi pod Wárną, prognostykował przegráną.

Philip. Briet. *2. Reg. 6.* *Eccl: 6.* *Ier. 33.* *Gen. 8.* *Is. 11.* *Ps. 36.* *Crom. Miech. L. 4.*

F Strá-

Stráćiłá w ten czás, á potym iuż nie raz, Polská ſerce; ážeby go nábyłá: Opátrzność Boska SERCE iey IEZVSOWE zdárzyłá. Serce, to naywiękſzy Orłowi ſpecyał: *Cor Aquila petit*; y Polskie Orliki, pierśi tylko naybárdźiey Gęśiom, dla ſercá, wyiadaią. Orle Krákowski; y owſzem Orle Polski: P. IEZVS ći SERCE ſwoie chce záſmákowáć, kiedyć go ráczy ofiárowáć: *Cor apponere*. Witáiąc niegdy *Tornak* Francuskie Miáſto *Ludwiká XI Krolá* ſwoiego: wypráwiło przećiwko niemu, w gromadney áſſyſtencyi Pánow, urodźiwą, ſtroyną, y mądrą Pánnę: ktora, wśrod Rynku záſtąpiwſzy Monárſze: złote mu ofiárowáłá Serce; ktore gdy otworzyłá: Lilia z niego, ták miſternie wyrobiona, wyniknęłá. I rzekłá owá Dámá: Ia nienáruſzona Pánná, prezentuię Naiáśnieyſzy Pánie, Serce Lilią ſámą záſadzone; y reprezentuię: że to Miáſto Pánná, ktorey ieſzcze żaden nieſprofanował nieprzyiaćiel; w złotym miłośći zobopolney ugruntowáne ſercu: tobie ſamemu Liliowemu Krolowi otwárte, oto ſię ofiáruie; innym by naywiękſzym niedoſtępne Potentatom. Więkſzy ćię dźiś, Orle Krákowski, y owſzem Orle Polski, potyka honor: bo nie z ręki źiemskiey iákiey Dámy; ále z Ręki Duchá Przen: gdy przy Vroczyſtośći iego, z Ręki Naiáśnieyſzey Niebá y źiemie Krolowey, Niepokalánie poczętey záwſze Pánny, Nayśw Mátki: gdy z iey Domu, z tey tu Prześw: Bázyliki: złote, y owſzem nád wſzytkie złotá naydrożſze, Oycowskiey przećiwko nam miłośći kándoru pełne, odbieraſz SERCE. Ktore, słuſzna rzecz: że słodkim *S. Bernarda* przywitaſz komplementem: mowiąc do IEZVSA (*Bonus thesaurus &c.* Dobry Skarb, dobry Kleynot, SERCE twoie, dobry IEZV. Dobry skarb, ktoryśmy orząc Ciáłá twego Nayś. Rolą, ználeźli. I ktoż ten kleynot porzući? I owſzem dam wſzytko co mam, wſzytkie myśli, wſzytkie áfekty ſercá mego záfántuię, á tę Rolą, ten kleynot niechay opánuię: wrzucę wſzytkie moie zamysły w SERCE P. IEZVSA, á to mnie wytuczy. Do tey Swiątynie, do tey Swiatośći, do tey skrzynie Przymierza przychodźić, kłániać ſię, y wielbić Imię Páńskie będę: mowiąc iák niegdy *Dawid*: Ználazłem ſerce moie, áżebym prośił BOGA moiego. *Et ego inveni Cor Regis, Fratris, & Amici benigni IESV. Et numquid non adorabo? Orabo utique. Cor enim illius mecum eſt. I iam ználazł SERCE Krolá, Bratá, Przyiaćielá łáſkáwego IEZVSA. I nie będęż upadał ná oblicze moie? Będę ſupplikował. Serce bowiem iego ze mną ieſt.*)

Amen.

Io. Franc. le Petit in hiſt. Bat. ſub an. 1463.

In Ioan. 15 v. 1.

2. Reg. 7.

A si ad stomachum vomitiones, si ad aluum, fortem purgationem, velut eam quæ in venis, per vrinas debere vacuari admonet, docens nos diuersos purgãdi modos, variasque partes, quibus repurgari ille humor possit, prout in vna magis, quam in alia abundat parte, & prout ad hanc, non ad illam tẽdere videtur. A liene autem vbi fomes, & minera huius febris, per patentem ductum (de quo tamẽ ambigitur, cum Auicenna velit esse venam stephanicam, seu coronariam dictã, & Gal. in lib. de vsu partium vas dicat esse breue, seu venosum a summo prope lienem ramo ad ventriculi fundum protensum) humorem melancholicum, cuius metropolis lien est, transmitti ad ipsum vẽtriculum, vbi maxime progresso morbo iam multũ extenuatus fuerit, & natura superior, nemo puto inficias ibit. Ex hoc velim obiter intelligas alterius quæsiti solutionem, quoniam & quæ ab B alijs affertur mihi non vndique placet, vtpote nimis communis, & quæ non tam quartanæ, quam quotidianæ etiam febri conuenire potest; ex qua nimirum causa in quartana appetitus ab initio diminutus sit, & post initium maximus, vt experimento constat, & docuit Hipp. 7. epid. exemplo Onesia nacti, & Polychari; respondetur enim a Mercuriali, & aliis, quia initio ventriculus oppletus est pituita, quæ appetitum hebetat, & qua consumpta, progressu febris, appetitus excitatur; Verum huiusce rei vera causa, ni fallor, est, quia progrediente quartana, humor melancholicus, qui iam incipit a natura expelli, a liene in vẽtriculũ reijcitur, qui cum austerus sit, & frigidus adstringendo, & corrugãdo ventriculi os, appetẽtiam excitat, quæ torpet ante commeatum humoris, propter causas non ita supra allatas; ex sola enim pituitosorum succorum consumptione anorexia quidẽ cessaret, sed nõn tã magna excitaretur appetentia. Quã propter puto ego C Gal. imperare ea, quæ vomitum prouocant in quartana, vt per os quoq; melancholici humoris febrem producentis portio extra feratur, ideoque ad validum, etiam vomitorium ex veratro albo deuenit, quod forte nimis alicui videri posset, si de expurgandis solum humoribus pituitosis in ventre contentis intelligi vellet. Addamus, quod si Gal. ad expurgandas tantum vẽtriculi cruditates vomitorium in quartana imperasset, multo ante morbi statum id fecisset, nec coctionis notas expectasset. Præterea id factum ab eo esset, ante quam diuretica præscriberet, nõn post, quia cum diuretica calida sint, tenuiumque partiũ, ideo non prius sunt adhibenda, quam prima regio dicta excrementis vndique expiata sit, ne secum illa rapiant, obstructionemque augeant. Confirmat nostram D sententiam quod subiungit Gal. eos, qui ad vomitum nõ sunt idonei, quales qui presso, angustoque sunt pectore quique vomere non consueuerunt, vehementius per inferiora purgandos esse, supplendumq; per infernum ventrem, quod per vomitiones negatum est. Nam & hæc clare indicant ipsum ad humorem melancholicum respicere, non ad crudos primarum viarum succos, quem pariter humorem deorsum semper ducendum esse vult, iuxta id quod supra ex eo, & Hipp. ostensum fuit, nisi tamen adeo feratur, quia tũc quo natura vergit, eo deducere oportet, quod miror non animaduertisse viros Clarissimos. Ad id vero, quod obijci posset, quartanarios multos liberari vomitibus pituitosis non melancho-

125
ſkich
wſzy
li.

Mo

Świętá MARYA M
NA NIES
℣. IEZU, MARY
Niech w ſercu &c.
℟. Amen.
℣. Boże poſpieſz ſię &c.
℟. Pánie pokwáp ſię &c.
℣. Chwałá Oycu,
℟. Iak byłá ná

H

mieczir
á k
Co *am* *c? wſzy zá*
dey miłoś
rm *ś mieczem*
bráńá *żona.*
men